

Structural Relations Personality traits and life satisfaction: The Mediator role of Life goals, Positive and Negative Affect

S. Talepasand*

Department of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Semnan, Semnan, Iran.

M .Rostami

Department of Educational Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Semnan, Semnan, Iran.

Abstract

The purpose of this study was to investigate the structural relationships of personality and life satisfaction with a mediator role of positive and negative affects and life goals. The statistical population of this study is all adults in the 6th district of Tehran in 2016. The sample consisted of 400 adults (25 to 60 years old), residing in Zone 6 in Tehran, that were selected using method multi-stage random sampling. Participants responded to questionnaires of positive and negative affect, life satisfaction, questionnaire Big five Personality Factor and life goals. Data were analyzed by path analysis and LISREL software. Results showed intrinsic goals and positive affect played a mediator role to conscientiousness, extraversion, openness, and agreeableness with life satisfaction, and had a direct effect upon life satisfaction but negative affect and extrinsic goals did not play a mediator role and had no direct effect upon life satisfaction. Also, extraversion and neuroticism had a direct effect on life satisfaction. There was no indirect effect between Neuroticism and life satisfaction and 21 percent variance in life satisfaction is predicted by the model. As a result, it can be argued that attention to intrinsic goals and positive affect are very important in the relationship between personality traits and life satisfaction.

Keywords: personality traits, Life goals, positive and negative affect, life satisfaction

روابط ساختاری ویژگی‌های شخصیتی و رضایت از زندگی: نقش میانجی هدف‌های زندگی و عاطفه مثبت و منفی

سیاوش طالع پسند^{۱*}، مریم رستمی^۲

۱- گروه روانشناسی تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

stalepasand@semnan.ac.ir

۲- گروه روانشناسی تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران

m.rostami.phd@gmail.com

چکیده

هدف این مطالعه، بررسی روابط ساختاری ویژگی‌های شخصیتی و رضایت از زندگی با نقش میانجی عاطفه مثبت و منفی و هدف‌های زندگی بود. جامعه آماری این پژوهش را همه افراد بزرگسال منطقه ۶ شهر تهران در سال ۱۳۹۵ تشکیل می‌دهند. شرکت‌کنندگان شامل ۴۰۰ نفر (۲۴۱ زن و ۱۵۶ مرد) بودند که با روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای انتخاب شدند. همه آنها پرسشنامه‌های عاطفه مثبت و منفی، رضایت از زندگی، پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیت و هدف‌های زندگی را تکمیل کردند. مدل فرضی با تحلیل مسیر آزمون شد. یافته‌ها نشان داد توافق‌پذیری، تجربه‌گرایی، برون‌گرایی و وجدان‌گرایی رابطه مثبت و معناداری با هدف‌های درونی و عاطفه مثبت داشتند. درواقع هدف‌های درونی و عاطفه مثبت در رابطه میان این متغیرها با رضایت از زندگی نقش میانجی داشتند و بر آن اثر مستقیم می‌گذاشتند؛ اما عواطف منفی و هدف‌های بیرونی نقش میانجی نداشتند و بر رضایت از زندگی اثر مستقیم نداشتند. همچنین، از بین ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی و روان‌رنجوری بر رضایت از زندگی اثر مستقیم داشتند. روان‌رنجوری بر رضایت از زندگی اثر غیرمستقیم نداشت. ۲۱ درصد واریانس رضایت از زندگی توسط مدل پیش‌بینی می‌شد؛ در نتیجه می‌توان گفت توجه به هدف‌های درونی و عاطفه مثبت در رابطه میان ویژگی‌های شخصیتی با رضایت از زندگی بسیار مهم است.

واژگان کلیدی: ویژگی‌های شخصیتی، هدف‌های زندگی، عاطفه مثبت و منفی، رضایت از زندگی.

مقدمه

مرتبط هستند) ذاتاً پاداش دهنده‌اند؛ غالباً بدان دلیل که این هدف‌ها مستقیماً نیازهای روانی اساسی و طبیعی را ارضا می‌کنند که به استقلال،^۱ صلاحیت^۱ و وابستگی^۱ مربوط می‌شوند. برعکس، هدف‌های بیرونی^۱ (برای مثال موفقیت مالی،^۳ ظاهر جذاب^۴ و تشخیص اجتماعی^۵) شامل به‌دست آوردن پاداش‌ها و ارزیابی مثبت از دیگران می‌شود و مستقیماً نیازهای اساسی انسان را ارضا نمی‌کنند (رایان و کاسر، ۱۹۹۳).

همچنین، براساس نظریه^۱ بالا-پایین، رضایت از زندگی یک فرد می‌تواند به‌طور گسترده تحت تأثیر زمینه‌های رشدی فرد، مانند ویژگی‌های شخصیتی قرار گیرد (داینر، ۱۹۸۴). درواقع، شخصیت هر فرد اصلی‌ترین بُعد ساختار روان‌شناختی اوست که به شکل‌گیری سبک زندگی وی کمک می‌کند. یکی از نظریه‌های مطرح‌شده درباب شخصیت نظریه^۱ پنج‌عاملی کاستا و مک کری است. براساس این دیدگاه، شخصیت دارای ساختاری سلسله‌مراتبی با پنج بُعد روان‌رنجوری^۶، برون‌گرایی^۷، تجربه‌گرایی^۸، توافق‌پذیری^۹ و وجدان‌گرایی^{۱۰} توصیف شده است (مک کری و کاستا، ۱۹۹۲). کاستا و مک کری^۱ (۱۹۸۰) مدلی را ارائه دادند که برون‌گرایی به عاطفه مثبت و روان‌رنجوری به عاطفه منفی منتهی می‌شود. مطالعه آنها انگیزه‌ای برای

رضایت از زندگی یکی از شاخص‌های بهداشت روانی است. منظور از رضایت از زندگی نگرش فرد و ارزیابی عمومی وی به کلیت زندگی خود و یا برخی جنبه‌های زندگی همچون زندگی خانوادگی است (داینر و همکاران، ۱۹۹۹). پژوهش‌هایی که در زمینه رضایت از زندگی انجام شده است، بین دو رویکرد پایین-بالا و رویکرد بالا-پایین تمایز قائل شده‌اند. در رویکرد پایین-بالا بر رویدادهای بیرونی، عوامل موقعیتی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی و در رویکرد بالا-پایین بر فرایندهای درونی تأکید شده است (داینر و همکاران، ۱۹۹۹). براساس رویکرد بالا-پایین، افراد به شرایط یکسان واکنش‌های متفاوتی نشان می‌دهند و براساس باورها، ارزش‌ها، انتظارات و تجربیات منحصر به فرد خود، شرایط را ارزیابی می‌کنند (داینر و همکاران، ۱۹۹۹). با توجه به این دو رویکرد، نقش نوع هدف‌های زندگی حائز اهمیت است. اهداف منبع انگیزش هستند؛ زیرا دلیل رفتار افراد است هستند (فیلی منو^{۱۱}، ۲۰۱۷). در نظریه خودتعیین‌گری^۳ بر هدف‌های زندگی به‌طور خاص تأکید شده است (رایان و کاسر^{۱۲}، ۱۹۹۳). نظریه خودتعیین‌گری به این موضوع اشاره دارد که برخی هدف‌های زندگی تأثیر مثبت و برخی دیگر تأثیر منفی بر رضایت از زندگی دارند (رایان و کاسر، ۱۹۹۳). در این نظریه هدف‌های درونی^{۱۳} (برای مثال هدف‌هایی که به رشد شخصی^{۱۴}، صمیمیت عاطفی^{۱۵} و مشارکت جمعی^{۱۶})

⁹ Autonomy	0
¹ Competence	1
¹ Relatedness	2
¹ Extrinsic goals	3
¹ financial success	4
¹ Appealing appearance	5
¹ Social recognition	6
¹ Neuroticism	7
¹ Extroversion	8
¹ Openness	9
¹ Agreeableness	0
² Conscientiousness	1
² Costa, & Mcrae	

¹ Diener, Suh, Lucas & Smith
² Fillimonov
³ Self-determination theory
⁴ Kasser, & Ryan
⁵ Intrinsic goals
⁶ Personal growth
⁷ Emotional intimacy
⁸ Community involvement

و رابینز^۴ (۲۰۰۰) ارتباط بین ویژگی‌های شخصیتی و اهداف زندگی را بررسی کردند. آنها یافتند که اهداف بیرونی به‌طور مثبت با ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی مربوط‌اند و اهداف درونی با ویژگی‌های توافق‌پذیری و روان‌رنجوری مربوط هستند. آنیک و تانکیک^۵ (۲۰۱۳) و مارتس و کپ^۶ (۲۰۱۱) نشان دادند افرادی که دارای بهزیستی ذهنی بالایی هستند (رضایت زندگی به‌عنوان شاخص بهزیستی ذهنی) برای اهداف درونی زندگی ارزش بیشتری قائل‌اند؛ اما افرادی که پایین‌ترین سطح بهزیستی را دارند، به ارزش‌ها یا اهداف زندگی بیرونی بیشتر ارزش می‌نهند. لکز^۷ و همکاران (۲۰۱۰) دریافتند که بین اهداف زندگی درونی و بهزیستی ذهنی در بین دو کشور آمریکا و چین رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. اسپاسووسکی^۸ (۲۰۰۹) در مجارستان و مقدونیه به این نتایج دست یافت که اهداف درونی به‌طور معنی‌داری در بهزیستی ذهنی (رضایت زندگی به‌عنوان شاخص بهزیستی ذهنی) نقش دارند.

همچنین، مطالعات نشان داده‌اند روان‌رنجوری، عمدتاً با عاطفه منفی و برون‌گرایی با عاطفه مثبت مرتبط است. توافق‌پذیری و وجدان‌گرایی نیز با شاخص‌های بهزیستی ذهنی مانند عاطفه مثبت و رضایت از زندگی مرتبط بوده‌اند (دی‌نو و کوپر، ۱۹۹۸؛ لکاس و داینر، ۲۰۰۸؛ استیل^۹ و همکاران، ۲۰۰۸). شیماک و همکاران (۲۰۰۴) الگوی را برای تأثیرگذاری ویژگی‌های شخصیتی مطرح

پژوهش‌های جدید در این حوزه شد. بر این اساس، عوامل شخصیتی پیش‌بینی‌کننده‌های مهم عواطف هستند. عواطف به دو بعد عاطفی پایه تقسیم‌بندی می‌شوند. یکی عاطفه منفی است. بدین معنی که شخص تا چه میزان احساس ناخرسندی و ناخوشایندی می‌کند. عاطفه منفی بُعدی عمومی از یأس درونی و عدم‌اشتغال به کار لذت‌بخش است که به‌دنبال آن حالت‌های خلقی اجتنابی از قبیل خشم، غم، تنفر، حقارت، احساس گناه، ترس و عصبانیت پدید می‌آید. بعد عاطفی دوم، عاطفه مثبت است که حالتی از انرژی فعال، تمرکز زیاد و اشتغال به کار لذت‌بخش است. عاطفه مثبت دربرگیرنده طیف گسترده‌ای از حالت‌های خلقی مثبت از جمله شادی، احساس توانمندی، شور و شوق، تمایل، علاقه و اعتماد به نفس است (واتسون و تلگن، ۱۹۸۵). به‌لحاظ ماهیت عاطفه مثبت و منفی دو پدیده به نسبت مستقل و مجزا از یکدیگر هستند. افرادی که عاطفه مثبت بالایی دارند، پُرانرژی و باروحيه هستند و از زندگی لذت می‌برند. درمقابل، افرادی که عاطفه منفی بالایی دارند، مضطرب و نگران و کم‌انرژی هستند (ون پیرن، ۲۰۰۳). امروزه هدف‌ها عوامل اصلی در تنظیم رفتار و انسجام شخصیتی هستند. یکی از ویژگی‌های قابل‌ملاحظه به‌هنگام بررسی ارتباط بین اهداف و بهزیستی ذهنی (رضایت زندگی به‌عنوان شاخص بهزیستی ذهنی) ویژگی‌های شخصیتی است. دی‌نو و کوپر^۳ (۱۹۹۸) نتیجه گرفتند که ویژگی‌های شخصیتی انواع اهداف را تعیین می‌کنند و اهداف موجود با بهزیستی ذهنی به‌مانند ویژگی‌های شخصیتی مربوط هستند. روبرتز

⁴ Robertz & Robinz

⁵ Anić, & Tončić

⁶ Martos, & Kopp

⁷ Lekes

⁸ Spasovski

⁹ Steel

¹ Schimmack

¹ Watson, & Tellegen

² Van Yperen

³ DeNeve, & Cooper

کردند که در آن برون‌گرایی، به تجارب خوشایند و روان‌رنجوری، به تجارب ناخوشایند منجر می‌شود. همچنین نتایج پژوهش آنها بیان‌گر این است که رضایت از زندگی با برخی از ویژگی‌های شخصیتی رابطه مستقیم و با برخی از آنها رابطه معکوس دارد. بیرامی و قلی‌زاده (۱۳۹۰) دریافتند مؤلفه‌های شخصیتی می‌توانند به‌طور مستقیم بر رضایت از زندگی تأثیر بگذارند. در پژوهش آنان بین روان‌رنجوری با رضایت از زندگی رابطه منفی و بین برون‌گرایی، توافق‌پذیری و وجدان‌گرایی با رضایت از زندگی رابطه مثبت مشاهده شد. سینگ و دوگال جها^۱ (۲۰۰۸) عاطفه مثبت و منفی را به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده‌ای از رضایت از زندگی بررسی کردند. نتایج نشان داد رابطه عاطفه مثبت و رضایت از زندگی مثبت و معنادار و رابطه عاطفه منفی و رضایت از زندگی منفی و معنادار بود. پژوهش سلطانی‌زاده، ملک‌پور، نشاط‌دوست (۱۳۸۹) نشان داد عاطفه مثبت کلی و عاطفه منفی گذشته رضایت از زندگی را به‌طور معناداری پیش‌بینی می‌کند. باکالیم^۲ و همکاران (۲۰۱۵) با هدف اینکه آیا عاطفه مثبت و منفی پیش‌بینی‌کننده‌های معنادار رضایت از زندگی خانوادگی هستند، در نمونه‌های دبیرستانی به پژوهش پرداختند. نتایج نشان داد رابطه عاطفه مثبت و رضایت از زندگی خانوادگی مثبت و معنادار و رابطه عاطفه منفی و رضایت از زندگی خانوادگی منفی و معنادار بود. در این پژوهش، ابتدا عاطفه منفی و سپس عاطفه مثبت رضایت از زندگی خانوادگی را پیش‌بینی کردند. پاتل^۳ (۲۰۱۱) بین ویژگی‌های شخصیتی (برون‌گرایی، توافق‌پذیری،

تجربه‌گرایی و وجدان‌گرایی) با رضایت از زندگی رابطه مثبت و معناداری به دست آورد. در پژوهش شاریک و سیدی کویی^۴ (۲۰۱۹) برون‌گرایی، تجربه‌گرایی و توافق‌پذیری ارتباط مثبت و معناداری با رضایت از زندگی نشان دادند؛ درحالی‌که روان‌رنجوری و وجدان‌گرایی این رابطه معنادار را نشان ندادند. پژوهش رومیرو، گمز فراگلا و ویلار^۵ (۲۰۱۲) نیز نشان داد روان‌رنجوری با هدف‌های بیرونی رابطه مثبت و با هدف‌های درونی رابطه منفی دارد و رابطه تجربه‌گرایی و توافق‌پذیری با هدف‌های بیرونی منفی و با هدف‌های درونی مثبت است. همچنین برون‌گرایی و وجدان‌گرایی با هدف‌های درونی و بیرونی رابطه مثبت دارند. در پژوهش آنها، رضایت از زندگی با هدف‌های درونی به‌طور مثبت پیش‌بینی می‌شود؛ درحالی‌که هدف‌های بیرونی عمدتاً با شاخص‌های منفی مرتبط هستند. عاطفه مثبت با هدف‌های درونی به‌طور چشمگیری پیش‌بینی می‌شود. عاطفه منفی با هدف‌های بیرونی (به‌طور مثبت) و با هدف‌های درونی (به‌طور منفی) پیش‌بینی می‌شود. همچنین، روان‌رنجوری با عاطفه منفی رابطه مثبت و معناداری دارد و رابطه برون‌گرایی و وجدان‌گرایی با عاطفه مثبت و رضایت از زندگی مثبت و معناداری است و اینکه عاطفه مثبت با تجربه‌گرایی رابطه مثبت و معناداری دارد. ویلارد فرانکس، اوترو لویز^۶ (۲۰۱۳) نشان دادند مادی‌گرایی (به‌عنوان هدف بیرونی) ارتباط مثبت با روان‌رنجوری و برون‌گرایی دارد و با تجربه‌گرایی و توافق‌پذیری ارتباط منفی دارد. پزبان و ویسر^۷ (۲۰۱۳) نشان داد که اهداف درونی به‌وسیله

⁴ Shariq & Siddiqui

⁵ Romero, Gomez-Fraguela, Villar

⁶ Otero-Lopez, & Villardefrancos

⁷ Pozzeban, & Visser

¹ Singh, & Duggal Jha

² Bakalim

³ Patel

نتایج نشان داد ارتباط بین خودکارآمدی و رضایت از زندگی کاملاً به وسیله عاطفه مثبت میانجی‌گری شد. نی‌شی‌مرا و سزکی^۸ (۲۰۱۶) با کنترل اثرات ویژگی‌های شخصیتی به بررسی ارتباط بین اهداف درونی و بیرونی و رضایت از زندگی در نمونه‌های ژاپنی با روش تحلیل مسیر به وسیله مدل معادلات ساختاری پرداختند. نتایج نشان دادند اهداف درونی ارتباط مثبت با رضایت از زندگی دارند؛ در حالی که اهداف بیرونی ارتباط منفی داشتند.

بنابر پیشینه پژوهشی ذکر شده، باید گفت نتایج یکسان نیست و تفاوت‌هایی در پژوهش روبرتزو و رابینز (۲۰۰۰) در رابطه ویژگی‌های شخصیتی و اهداف زندگی و همچنین در پژوهش زنان و همکاران (۲۰۱۳) در رابطه ویژگی‌های شخصیتی و عاطفه مثبت و منفی مشاهده می‌شود. با توجه به اهمیت موضوع و محدودیت‌هایی که در مطالعات پیشین وجود دارد (مشکل در تعمیم نتایج به افراد متعلق به فرهنگ و ادیان مختلف، تفاوت در نتایج پژوهش و تعداد کم پژوهش‌های معتبر درباره متغیرهای پژوهش حاضر) و اینکه مطالعاتی که در سال‌های اخیر رابطه ویژگی‌های شخصیتی و رضایت از زندگی را بررسی کرده‌اند (ژانگ، ۲۰۱۶؛ نی‌شی‌مرا و سزکی، ۲۰۱۶) عاطفه مثبت و منفی و اهداف زندگی را به تنهایی متغیرهای میانجی در نظر گرفته بودند؛ از این رو، متغیرهای عواطف و اهداف زندگی را می‌توان به عنوان متغیرهایی میانجی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و رضایت از زندگی هم‌زمان در نظر گرفت؛ بنابراین، انجام پژوهش‌های بیشتر ضروری به نظر می‌رسد.

با جمع‌بندی منابع نظری و پیشینه پژوهش‌های مختلف در این زمینه، مدل نظری مانند شکل ۱ پیشنهاد

توافق‌پذیری بالا و وجدان‌گرایی و اهداف بیرونی با توافق‌پذیری، وجدان‌گرایی و تجربه‌گرایی پایین مرتبط بود. در چندین پژوهش، عاطفه مثبت و منفی رابطه بین «شناخت و رضایت از زندگی»، «برون‌گرایی و عزت‌نفس»، «کمال‌گرایی و سلامت فیزیکی»، «آگاهی و سلامت» و «شخصیت و رضایت زناشویی» را میانجی‌گری کرده‌اند (بیشاب^۱ و همکاران، ۲۰۱۱؛ اسویکرت^۲ و همکاران، ۲۰۰۴؛ مولنار^۳ و همکاران، ۲۰۰۶؛ ماندال^۴ و همکاران، ۲۰۱۲؛ بحرینیان و مصطفی‌زاده، ۲۰۱۸). همچنین، اکس‌تری‌مرا و ری^۵ (۲۰۱۶) توانایی هوش هیجانی و رضایت از زندگی را با نقش میانجی عاطفه مثبت و منفی بررسی کردند. نتایج تحلیل مسیر در پژوهش آنها نشان داد عاطفه مثبت و منفی به طور کامل نقش میانجی در ارتباط بین توانایی هوش هیجانی و رضایت از زندگی دارد. زنان و همکاران (۲۰۱۳) به بررسی نقش عوامل پنج‌گانه شخصیت در پیش‌بینی عاطفه مثبت و منفی از طریق مدل ساختاری ترکیبی در نمونه‌های برزیلی پرداختند. نتایج نشان داد روان‌رنجوری مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده عاطفه مثبت و منفی بود و بعد از آن وجدان‌گرایی؛ اما برای برون‌گرایی به این صورت نبود. همچنین، توافق‌پذیری پیش‌بینی ضعیف برای عاطفه منفی نشان داد؛ اما ارتباطی با عاطفه مثبت نداشت و تجربه‌گرایی ارتباطی با عاطفه مثبت و منفی نشان نداد.

همچنین، ژانگ^۶ (۲۰۱۶) عاطفه مثبت و منفی را به عنوان متغیر میانجی بین شخصیت و رضایت از زندگی در دانشجویان سال اول چینی بررسی کردند.

¹ Bishop

² Swickert

³ Molnar

⁴ Mandal

⁵ Extremera, & Rey

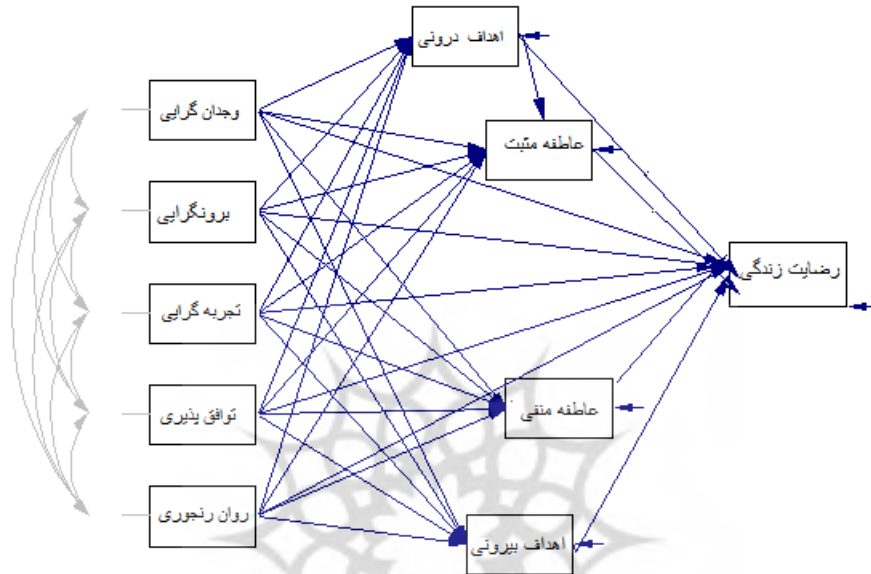
⁶ Zanon

⁷ Zhang

⁸ Nishimura, Suzuki

درونی نقش میانجی ایفا می‌کنند. روان‌رنجوری بر هدف‌های بیرونی و عاطفه منفی به‌طور مثبت اثر دارد و دو متغیر ذکر شده در رابطه روان‌رنجوری با رضایت از زندگی نقش میانجی ایفا می‌کنند. سایر روابط مستقیم و غیرمستقیم در شکل ۱ نشان داده شده است.

می‌شود که ممکن است کمک‌کننده باشد. در این مدل، فرض شده است که ویژگی‌های شخصیتی (وجدان‌گرایی، توافق‌پذیری، تجربه‌گرایی و برون‌گرایی) رابطه مثبت و معناداری با هدف‌های درونی و عاطفه مثبت دارند. همچنین، در رابطه عاطفه مثبت و ویژگی‌های شخصیتی، هدف‌های

شکل ۱. مدل فرضی روابط ساختاری ویژگی‌های شخصیتی و رضایت از زندگی با نقش میانجی هدف‌های زندگی و عواطف

شمار می‌آید، برای برآورد حجم نمونه کافی از روش حجم نمونه کلاین (۲۰۰۵) استفاده شد. طبق این روش، تعداد سؤالات در ۲/۵ الی ۵ ضرب می‌شود تا حداقل و حداکثر حجم نمونه انتخاب شود؛ بنابراین، ۴۰۰ نفر (۳۰۰ حداقل و ۶۰۰ حداکثر) با استفاده از شیوه نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای انتخاب شدند. برای انتخاب نمونه ابتدا فهرست ناحیه‌ها تهیه شد. سپس به‌طور تصادفی سه ناحیه و از هر ناحیه ۲ محله انتخاب شد و سپس به در منزل مراجعه شد و افرادی که ملاک‌های ورود به پژوهش را داشتند (دامنه سنی ۲۵ تا ۶۰،

باتوجه به ضرورت بررسی و شناخت عوامل مرتبط با زندگی بزرگسالان و اهمیت و نقش رضایت از زندگی، پژوهش حاضر به دنبال آن بود که به این سؤالات پاسخ دهد: آیا هر یک از عوامل شخصیتی با رضایت از زندگی در بزرگسالان رابطه دارد؟ و آیا عواطف و اهداف زندگی در بزرگسالان نقش میانجی‌گری ایفا می‌کنند؟

روش

شرکت‌کنندگان: جامعه آماری این پژوهش را همه افراد بزرگسال (۲۵ تا ۶۰ سال) منطقه ۶ شهر تهران در سال ۱۳۹۵ تشکیل می‌دهند. به دلیل آنکه پژوهش حاضر از سری مطالعات تحلیل مسیر به

^۱ Kline

مثبت را ۰/۸۸ و عاطفه منفی را ۰/۸۷ گزارش کرده‌اند. در پژوهش بخشی پور و دژکام (۱۳۸۴) ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ برای هردو زیرمقیاس به دست آمده است. ابوالقاسمی (۱۳۸۲) ضریب همبستگی درونی مؤلفه‌ها و کل مقیاس را بین ۰/۷۴ تا ۰/۹۴ به دست آورد. در پژوهش حاضر، اعتبار این پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ برای عاطفه مثبت ۰/۸۱ و عاطفه منفی ۰/۸۳ به دست آمد. (۲) مقیاس رضایت از زندگی^۳

این مقیاس راداینر، ایمونز، لارسن و گریفین^۴ (۱۹۸۵) تهیه کرده‌اند و متشکل از مجموعه‌ای از گویه‌هاست که رضایت زندگی فرد را اندازه‌گیری می‌کند. هر گزاره هفت گزینه دارد که در مقیاس لیکرت از ۱ تا ۷ نمره‌گذاری می‌شود. دامنه نمرات بین ۵ تا ۴۵ قرار دارد (کاملاً موافقم: ۷ و کاملاً مخالفم: ۱). این آزمون را بیانی و همکاران (۱۳۸۶) به فارسی ترجمه کرده‌اند و اعتبار آن با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ و با استفاده از روش بازآزمایی ۰/۶۹ تعیین شده است. در مطالعه حاضر، آلفای کرونباخ ۰/۸۵ به دست آمد.

(۳) پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیت^۵

برای اندازه‌گیری ویژگی‌های شخصیتی از پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیت فرم کوتاه کاستا و مک‌گری (۱۹۸۵) استفاده شد. پرسشنامه ۶۰ سؤال دارد که پنج عامل روان‌رنجوری (N)، برون‌گرایی (E)، تجربه‌گرایی (O)، توافق‌پذیری (A) و وجدان‌گرایی (C) را اندازه‌گیری می‌کند. شرکت‌کنندگان هر سؤال را در یک طیف لیکرت (۰: کاملاً مخالفم تا ۴: کاملاً موافقم) درجه‌بندی

تحصیلات دیپلم و بالاتر، حداقل یک سال سکونت در منطقه (۶) انتخاب شدند. برای رعایت اخلاق پژوهش در زمینه محرمانه ماندن اطلاعات و اینکه پژوهش با تأیید دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه سمنان انجام می‌شود، اطمینان خاطر داده شد و درباره پرسشنامه‌ها، چگونگی تکمیل و محرمانه ماندن اطلاعات توضیحاتی ارائه شد و در نهایت پس از موافقت و رضایت افراد برای پاسخ‌گویی به سؤالات، پژوهش‌گر پرسشنامه‌ها را در اختیار آنها قرار داد. از تعداد ۴۰۰ نفر شرکت‌کننده، تعداد ۲۴۱ زن (۶۰ درصد) و ۱۵۶ مرد (۴۰ درصد) نمونه پژوهش را تشکیل دادند. از این تعداد، ۷۵ درصد شاغل (۳۰۱ نفر) و ۵۱ درصد متأهل (۲۰۷ نفر) بودند. ۲۵ درصد (۹۸ نفر) تحصیلات کارشناسی ارشد و دکتری، ۴۵ درصد (۱۸۲ نفر) لیسانس و بقیه فوق‌دیپلم یا دیپلم داشتند. برای آزمون مدل از روش تحلیل مسیر با نرم‌افزار LISREL استفاده شد.

ابزارهای پژوهش

(۱) مقیاس عاطفه مثبت و منفی^۱

برای اندازه‌گیری عاطفه مثبت و منفی از مقیاس واتسون، کلارک و تلگن^۲ (۱۹۸۸) استفاده شد. در این مقیاس، ۲۰ مقوله که بیان‌گر ۲۰ احساس (۱۰ احساس مثبت، ۱۰ احساس منفی) است، در قالب کلمات ارائه شده است. شرکت‌کنندگان هر گویه را در یک مقیاس ۵ درجه‌ای (به هیچ وجه: ۱ تا بسیار زیاد: ۵) درجه‌بندی می‌کنند. دامنه نمرات برای هر زیرمقیاس بین ۱۰ تا ۵۰ است. واتسون و همکاران (۱۹۸۸) ضریب آلفای کرونباخ زیرمقیاس عاطفه

³ Satisfaction With Life Scale

⁴ Diener, Emmons, Larsen & Griffin

⁵ Big five Personality Factor

¹ Positive and Negative Affect Scales

² Watson, Clark & Tellegen

پرسشنامه در ایران رواسازی نشده است، برای آماده‌سازی آن ابتدا گویه‌های پرسشنامه به فارسی ترجمه شد و سپس با بهره‌گیری از روش ترجمه معکوس، یک متخصص زبان انگلیسی دوباره متن را به انگلیسی برگردانده شد. درنهایت با مقایسه دو متن پرسشنامه، اصلاحات انجام شد و فرم نهایی تهیه شد. آلفای کرنباخ اهداف درونی به ترتیب برای اهمیت، احتمال و دست‌یابی، ۰/۸۹، ۰/۸۶ و ۰/۹۱ و برای اهداف بیرونی مقادیر به ترتیب برابر با ۰/۸۲، ۰/۸۹ و ۰/۸۴ به دست آمده است.

نتایج

آماره‌های توصیفی و ماتریس همبستگی به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای ویژگی شخصیتی، اهداف زندگی، عاطفه مثبت و منفی و رضایت از زندگی در جدول ۱ ارائه شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد بالاترین میانگین مربوط به هدف‌های زندگی درونی و از بین ویژگی‌های شخصیتی مربوط به وجدان‌گرایی است. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش نشان می‌دهد اهداف درونی، برون‌گرایی، عاطفه مثبت به ترتیب بالاترین همبستگی را با رضایت از زندگی دارند (جدول ۱).

روابط درونی متغیرها در چهارچوب یک مدل فرضی آزمون شد. برازش آماری داده‌ها با مدل اولیه نشان داد که داده‌ها با مدل اولیه برازش ندارد
 $GFI = 0/94$ ، $NFI = 0/91$ ، $NNFI = 0/82$ ،
 $CFI = 0/92$ ، $RMSEA = 0/12$ ، $p < 0/05$ ،
 $df = 20$ ، $chi - Square = 130/949$.

می‌کند. برای هر یک از این پنج عامل شخصیتی ۱۲ سؤال در این آزمون وجود دارد. در کل آزمودنی در هر مقیاس نمره‌ای از صفر تا ۴۸ کسب می‌کند (گروسی فرشی، ۱۳۸۰). آلفای کرنباخ برای شاخص‌های فوق به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۷۲، ۰/۶۹، ۰/۸۳ و ۰/۸۱ گزارش شده است (خرمائی و فرمانی، ۱۳۹۳). در پژوهش حاضر، اعتبار این پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرنباخ برای برون‌گرایی ۰/۷۳، توافق‌پذیری ۰/۷۷، تجربه‌گرایی ۰/۷۱ و وجدان‌گرایی ۰/۷۷ و روان‌رنجوری ۰/۷۳ به دست آمد.

۴) پرسشنامه اهداف زندگی^۱

این پرسشنامه را کاسر و رایان^۲ (۱۹۹۶) ساخته‌اند. در مطالعه حاضر، از نسخه ۳۵ گویه‌ای آن استفاده شده است. گویه‌ها در ۷ مقوله گروه‌بندی می‌شوند: رشد شخصی، اجتماع، سلامت، ثروت، شهرت و تصویر ذهنی. هر یک از این اهداف، در سه بُعد اهمیت هدف، احتمال رخ‌دادن هدف و دست‌یابی به هدف توسط شرکت‌کنندگان ارزیابی شدند. همه گویه‌ها در یک مقیاس لیکرت ۷ درجه‌ای از «به هیچ وجه» (۱) تا «بسیار زیاد» (۷) درجه‌بندی می‌شوند. ثروت، شهرت و تصویر به‌عنوان عامل بیرونی و رشد شخصی، مشارکت اجتماعی، سلامت و روابط عامل درونی هستند. در پژوهش رومیر و همکاران (۲۰۱۲) اعتبار اندازه‌گیری‌های هدف‌های درونی به ترتیب برای اهمیت، احتمال، دست‌یابی، ۰/۸۹، ۰/۸۹ و ۰/۸۶ و برای هدف‌های بیرونی مقادیر به ترتیب برابر با ۰/۸۸، ۰/۸۹ و ۰/۸۲ گزارش شده است. چون این

^۱ Aspiration index

^۲ Kasser & Ryan

جدول ۱. آماره‌های توصیفی و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱. روان‌رنجوری	۰/۷۳									
۲. برون‌گرایی	-۰/۴۳**	۰/۷۳								
۳. تجربه‌گرایی	-۰/۰۴	۰/۱۶**	۰/۷۱							
۴. توافق‌پذیری	-۰/۴۱**	۰/۳۴**	۰/۰۹	۰/۷۷						
۵. وجدان‌گرایی	-۰/۳۸**	۰/۴۲**	۰/۰۲	۰/۴۱**	۰/۷۷					
۶. اهداف درونی	-۰/۲۶**	۰/۳۸**	۰/۲۴**	۰/۳۳**	۰/۴۰**	۰/۸۸				
۷. اهداف بیرونی	-۰/۰۹	۰/۳۱**	۰/۲۱**	-۰/۰۴	۰/۱۸**	۰/۵۴**	۰/۸۷			
۸. عاطفه مثبت	-۰/۳۴**	۰/۴۵**	۰/۲۷**	۰/۲۰**	۰/۳۵**	۰/۴۰**	۰/۳۹**	۰/۸۱		
۹. عاطفه منفی	۰/۵۶**	-۰/۲۹**	۰/۰۸	-۰/۲۳**	-۰/۲۱**	-۰/۰۷	۰/۰۷	-۰/۰۸	۰/۸۳	
۱۰. رضایت از	-۰/۳۱**	۰/۳۳**	۰/۰۳	۰/۲۵**	۰/۲۷**	۰/۳۶**	۰/۲۱**	۰/۳۲**	-۰/۲۰**	۰/۸۵
میانگین	۳۲/۰۹	۴۱/۴۲	۳۸/۲۶	۴۲/۱۱	۴۵/۸۹	۸۰/۷۳	۶۳/۳۷	۳۶/۵۸	۲۶/۴۴	۲۲/۲۶
انحراف استاندارد	۷/۱۳	۵/۷۱	۴/۳۷	۴/۵۵	۵/۸۹	۱۰/۳۷	۱۲/۱۳	۵/۹۱	۶/۸۲	۶/۴۱

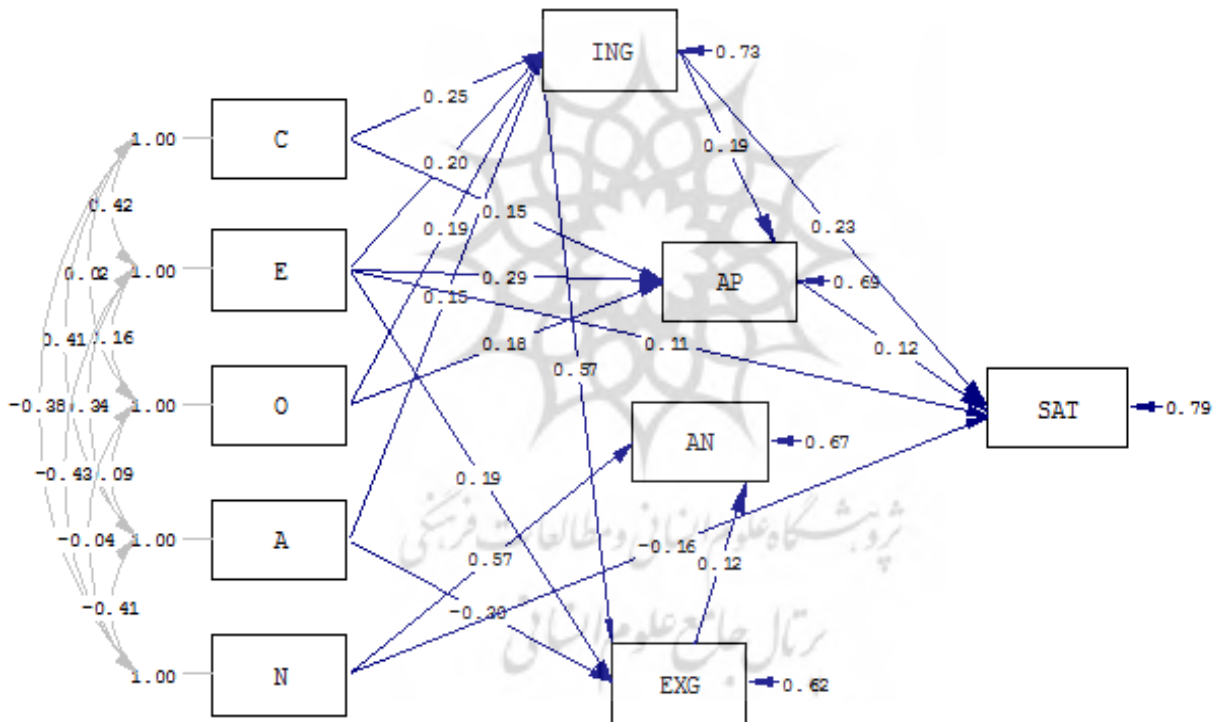
** $p < 0/11$

معنادار ($p < 0/05$) بود؛ ولی اثر مستقیم آن بر هدف‌های بیرونی معنادار ($p > 0/05$) نبود. نقش واسطه‌ای فرضی هدف‌های درونی در رابطه وجدان‌گرایی با عاطفه مثبت و رضایت از زندگی، و نقش میانجی عاطفه مثبت در رابطه وجدان‌گرایی با رضایت از زندگی در مدل نهایی تأیید شد. همچنین، نقش میانجی فرضی هدف‌های درونی و عاطفه مثبت در رابطه برون‌گرایی با رضایت از زندگی در مدل نهایی تأیید شد؛ اما عواطف مثبت و رضایت از زندگی بیرونی در رابطه برون‌گرایی با رضایت از زندگی نقش میانجی ایفا نمی‌کرد. نقش میانجی فرضی هدف‌های درونی و عاطفه مثبت در رابطه تجربه‌گرایی با رضایت از زندگی در مدل نهایی تأیید شد. نقش میانجی فرضی هدف‌های درونی در رابطه توافق‌پذیری با رضایت از زندگی در مدل نهایی تأیید شد؛ اما عواطف مثبت در رابطه توافق‌پذیری با رضایت از زندگی نقش میانجی ایفا نمی‌کرد. نقش میانجی فرضی هدف‌های بیرونی و

بررسی مسیرهای مستقیم متغیرهای برون‌زاد در مدل اولیه نشان می‌دهد که اثر ساختاری مستقیم وجدان‌گرایی بر هدف‌های درونی و عاطفه مثبت معنادار ($p < 0/05$) است و در جهت نظری از پیش فرض شده است؛ اما اثر مستقیم وجدان‌گرایی بر هدف‌های بیرونی و رضایت از زندگی معنادار ($p > 0/05$) نیست. مسیرهای فرضی از برون‌گرایی به هدف‌های درونی، هدف‌های بیرونی، عواطف مثبت و رضایت از زندگی معنادار ($p < 0/05$) و در جهت نظری از پیش فرض شده هستند. مسیرهای فرضی از تجربه‌گرایی به هدف‌های درونی و عواطف مثبت معنادار ($p < 0/05$) و در جهت نظری از پیش فرض شده بودند. اثر ساختاری مستقیم توافق‌پذیری بر هدف‌های درونی معنادار ($p < 0/05$) بود؛ ولی مسیر فرضی از توافق‌پذیری به عاطفه مثبت معنادار ($p > 0/05$) نبود. اثر ساختاری مستقیم روان‌رنجوری بر عاطفه منفی و رضایت از زندگی

هدف‌های درونی بر هدف‌های بیرونی در نظر گرفت. این اثر دارای جهت مثبت است. با تعیین مسیرهای ذکرشده و برآورد مؤلفه‌های مسیر، شاخص‌های برازش نشان می‌دهد که داده‌ها برازندگی مناسبی با مدل دارند (شکل ۲). شاخص‌های برازش مدل اصلاح‌شده نهایی در جدول ۲ گزارش شده است. ضرایب استاندارد غیرمستقیم و ضرایب اثرات کلی در جدول ۳ ارائه شده است.

عواطف منفی در رابطه روان‌رنجوری با رضایت از زندگی در مدل نهایی تأیید نشد. به‌رحال، بررسی شاخص‌های اصلاح نشان می‌دهد مدل نهایی دارای دو مسیر درونی است. نخست، می‌توان بین توافق‌پذیری و هدف‌های بیرونی یک مسیر مستقیم فرض کرد. این اثر دارای جهت منفی است که این فرض با یافته‌های پژوهش رومیرو و همکاران (۲۰۱۲) که بین توافق‌پذیری و هدف‌های بیرونی رابطه منفی گزارش کردند، پذیرفتنی است. همچنین، می‌توان یک اثر مستقیم از

شکل ۲. مدل نهایی روابط ساختاری ویژگی‌های شخصیتی و رضایت از زندگی با نقش واسطه‌ای عاطفه مثبت و منفی و هدف‌های زندگی (ضرایب مسیر استاندارد گزارش شده‌اند. همه ضرایب مسیر در سطح ۵ درصد معنادار هستند)

و جـ د ا ن گرایبی (C)، برون‌گرایبی (E)، تجربه‌گرایبی (O)، توافق‌پذیری (A)، روان‌رنجوری (N)

نکته: هدف‌های درونی (ING)، هدف‌های بیرونی (EXG)، عاطفه مثبت (AP)، عاطفه منفی (AN)، رضایت از زندگی (SAT)،

جدول ۲. شاخص‌های برازندگی مدل نهایی

شاخص	دامنه مورد قبول	مقدار	نتیجه
X^2	$p > 0/05$	۴۵/۶۶	-
Df	—	۳۳	-
RMSEA	$RMSEA < 0/05$	۰/۰۳	تأیید
GFI	$GFI > 0/9$	۰/۹۸	تأیید
NFI	$NFI > 0/9$	۰/۹۷	تأیید
CFI	$CFI > 0/9$	۰/۹۹	تأیید
IFI	$IFI > 0/9$	۰/۹۹	تأیید

جدول ۳. اثرات غیرمستقیم و کل متغیرهای پژوهش

مسیر	اثر غیرمستقیم	اثر مستقیم	اثر کل
بر عاطفه مثبت از وجدان‌گرایی	۰/۰۵	۰/۲۰	۰/۳۱
برون‌گرایی	۰/۰۴	۰/۳۲	
تجربه‌گرایی	۰/۰۴	۰/۲۲	
توافق‌پذیری	۰/۰۳	۰/۰۳	
بر عاطفه منفی از وجدان‌گرایی	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۳۳
برون‌گرایی	۰/۰۳	۰/۰۳	
تجربه‌گرایی	۰/۰۱	۰/۰۱	
توافق‌پذیری	-۰/۰۳	-۰/۰۳	
هدف‌های درونی	۰/۰۷	۰/۰۷	۰/۳۸
بر هدف‌های بیرونی از وجدان‌گرایی	۰/۱۴	۰/۱۴	۰/۳۸
برون‌گرایی	۰/۱۱	۰/۳	
تجربه‌گرایی	۰/۱۱	۰/۱۱	
توافق‌پذیری	۰/۰۹	-۰/۲۱	
بر رضایت از زندگی از وجدان‌گرایی	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۲۱
برون‌گرایی	۰/۰۹	۰/۲۰	
تجربه‌گرایی	۰/۰۷	۰/۰۷	
توافق‌پذیری	۰/۰۴	۰/۰۴	
روان‌رنجوری	-	-۰/۱۶	
هدف‌های درونی	۰/۰۲	۰/۲۵	

وجدان‌گرایی (۰/۰۸) بیشترین تأثیر و هدف‌های درونی (۰/۰۲) کمترین تأثیر را بر رضایت از

یافته‌ها جدول ۳ نشان می‌دهد در بررسی اثرات غیرمستقیم، متغیرهای برون‌گرایی (۰/۰۹) و

برون‌گرایی و وجدان‌گرایی رابطه مثبت و معناداری با هدف‌های درونی دارند. در واقع، هدف‌های درونی در رابطه میان این متغیرها با رضایت از زندگی نقش میانجی ایفا می‌کند که نتایج هم‌گام با پژوهش رومیرو و همکاران (۲۰۱۲)، پزیمان و ویسر (۲۰۱۳)، زنان و همکاران (۲۰۱۳)، ژانگ (۲۰۱۶)، سزکی و نی‌شی‌مرا (۲۰۱۶) است.

در تبیین این یافته‌ها می‌توان این‌گونه استنباط کرد که افراد برون‌گرا افراد خوش‌بینی هستند که تعهد زیادی برای هدف‌ها و موفقیت در آن از خود نشان می‌دهند و افراد دارای ویژگی‌های شخصیتی تجربه‌گرایی با ارزش‌هایی مرتبط‌اند که بر خودجهت‌دهی، تغییر و استقلال شخصی تأکید می‌کنند. همچنین، افراد دارای نمرات بالا در توافق‌پذیری، اهمیت کمی به هدف‌های بیرونی می‌دهند و خودشان را در دست‌یابی به این هدف‌ها ناموفق تلقی می‌کنند؛ بنابراین، برای هدف‌های درونی اهمیت بیشتری قائل‌اند و در نهایت اینکه افراد دارای نمرات بالا در وجدان‌گرایی طبق FFM، مسئولیت‌پذیر و دارای حس خوبی از خودشکوفایی هستند و با شدت بیشتری به دنبال هدف‌های خویش می‌روند و حس خوبی از دست‌یابی به موفقیت و پیشرفت در هر دو نوع هدف دارند (رومیرو و همکاران، ۲۰۱۲).

همچنین، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد عاطفه مثبت با رضایت از زندگی رابطه مستقیم، مثبت و معناداری دارد و برون‌گرایی، تجربه‌گرایی و وجدان‌گرایی با عاطفه مثبت رابطه مثبت و معناداری دارند. در واقع، عاطفه مثبت در رابطه این متغیرها با رضایت از زندگی نقش میانجی ایفا

زندگی دارند (جدول ۳). همچنین، نتایج بررسی و مقایسه اثرات کل نشان می‌دهد هدف‌های درونی (۰/۲۵) و برون‌گرایی (۰/۲۰) و روان‌رنجوری (۰/۱۶-) به ترتیب بر رضایت از زندگی بیشترین تأثیر را دارند. ضمناً در مدل مفروض نقش واسطه‌ای هدف‌های درونی درخور توجه است. این مدل به‌طور کلی ۰/۲۱ از واریانس رضایت از زندگی را تبیین می‌کند. در نهایت، یافته‌ها نشان می‌دهند در مدل نهایی ۲۷ درصد واریانس هدف‌های درونی، ۳۸ درصد واریانس هدف‌های بیرونی، ۳۱ درصد واریانس عواطف مثبت، ۳۳ درصد واریانس عواطف منفی و ۲۱ درصد واریانس رضایت از زندگی را مدل پیش‌بینی می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این مطالعه بررسی روابط ساختاری ویژگی‌های شخصیتی و رضایت از زندگی با نقش میانجی عاطفه مثبت و منفی و هدف‌های زندگی بود. نتایج پژوهش حاضر نشان داد مدل اولیه برازش لازم را نداشت و پس از تغییر برخی مسیرها و برآورد مؤلفه‌های مسیر، شاخص‌های برازش نشان می‌دهد داده‌ها برازندگی مناسبی با مدل دارند؛ به‌نحوی که ویژگی‌های شخصیتی از طریق هدف‌های درونی و عاطفه مثبت بر رضایت از زندگی اثر دارند. همچنین، هدف‌های بیرونی تحت تأثیر توافق‌پذیری، برون‌گرایی، هدف‌های درونی، و عاطفه منفی تحت تأثیر هدف‌های بیرونی و روان‌رنجوری قرار دارد؛ اما با رضایت از زندگی به‌طور ساختاری مرتبط نیستند. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد توافق‌پذیری، تجربه‌گرایی،

بیشتری را تجربه می‌کنند و به انتخاب هدف‌های درونی که با رشد شخصی آنها مرتبط است، تمایل پیدا می‌کنند. یک دلیل دیگر، اهمیت هدف‌های درونی نسبت به هدف‌های بیرونی فرهنگ است. به نظر می‌رسد فرهنگ‌های فردگرا به افراد اجازه می‌دهند که خودشان سبک زندگی‌شان را براساس ترجیحات و نگرش‌های خود انتخاب کنند (وین هوون، ۱۹۹۱)؛ زیرا افراد فردگرا در دنبال کردن هدف‌های خود آزادترند و خود ذاتی فرد از تأییدگرفتن از دیگران مهم‌تر است؛ بنابراین نمی‌توان نقش فرهنگ و رضایت اقتصادی را نادیده گرفت. آنها پیش‌بینی‌کننده‌های قوی رضایت از زندگی در ملل درحال توسعه‌اند (داینر و داینر، ۱۹۹۵).

درنهایت، نتایج پژوهش حاضر نشان داد از میان ویژگی‌های شخصیتی، برون‌گرایی رابطه مثبت و معنادار، و روان‌رنجوری رابطه منفی و معناداری با رضایت از زندگی دارد. همچنین، عامل برون‌گرایی نقش مهم و مؤثری در پیش‌بینی از رضایت از زندگی دارد. این نتایج هم‌گام با پژوهش‌های پیشین است (شکری و همکاران، ۱۳۸۶؛ رومیر، گمز، فراگلم و ویلار، ۲۰۱۲؛ بیرامی و قلی‌زاده، ۱۳۹۰؛ پاتل، ۲۰۱۱؛ زنان و همکاران، ۲۰۱۳). درواقع، افراد برون‌گرا با خلق و خوی خوش، تجارب عاطفی مثبت‌تری دارند که به سطح بالاتر رضایت از زندگی منتهی می‌شود (شیماک و همکاران، ۲۰۰۴)؛ اما افراد با روان‌رنجوری بالا، در مواجهه با موقعیت‌های تنیدگی‌زا از راهبردهای منفعلانه ازقبیل اجتناب، خودملامت‌گری و همچنین شیوه‌های مبتنی بر

می‌کند. نتایج هم‌گام با پژوهش‌های دی‌نو و کوپر (۱۹۹۸)، استیل و همکاران (۲۰۰۸)، سینگ و جها (۲۰۰۸)، رومیر و همکاران (۲۰۱۲)، سلطانی‌زاده و همکاران (۱۳۸۹) و شکری و همکاران (۱۳۸۶) است. درواقع، افراد با ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، تجربه‌گرایی و وجدان‌گرایی آمادگی بیشتری برای کسب تجربه‌های لذت‌بخش و عواطف مثبت دارند و این تجربیات می‌تواند روابط بین شخصی و اجتماعی آنها را تقویت کند و سطح احساس رضایت از زندگی‌شان را بالا ببرد. چون برون‌گرایی و تجربه‌گرایی به تجربه تجارب عاطفی مثبت تأثیر می‌گذارند، می‌توانند با رضایت از زندگی مرتبط باشند (استیل و همکاران، ۲۰۰۸).

همچنین، پژوهش حاضر نشان داد هدف‌های درونی به‌طور غیرمستقیم با رضایت از زندگی رابطه دارد. به‌عبارتی، عاطفه مثبت در رابطه هدف‌های درونی و رضایت از زندگی نقش میانجی ایفا می‌کند که نتایج پژوهش هم‌گام با پژوهش رومیر و همکاران (۲۰۱۲) است. علاوه‌بر آن، نتایج نشان داد هدف‌های درونی رابطه مستقیم و معناداری با رضایت از زندگی دارند که نتایج هم‌سو با پژوهش‌های پیشین است (کاسر و رایان، ۱۹۹۳، ۱۹۹۶؛ اسپچموک، کاسر و رایان، ۲۰۰۰؛ آنیک و تانیک، ۲۰۱۳؛ مارتس و کپ، ۲۰۱۱؛ لکز و همکاران، ۲۰۱۰؛ اسپاسوسکی، ۲۰۰۹؛ سزکی و نی شی مرا، ۲۰۱۶). در تبیین این یافته‌ها می‌توان این‌گونه استنباط کرد که شرایط اقتصادی، آزادی انتخاب و سطح رشدی افراد می‌تواند دلیلی بر ترجیح هدف‌های درونی باشد. درواقع، وقتی افراد در شرایط اقتصادی مناسبی باشند، احساس امنیت

شده‌اند، باید جانب احتیاط را رعایت کرد؛ زیرا عوامل فرهنگی-اجتماعی، محیط زندگی و عوامل اقتصادی ممکن است در قضاوت افراد تأثیر داشته باشند.

با وجود محدودیت‌های ذکر شده، پژوهش حاضر این امکان را می‌دهد که نشان داده شود هدف‌های درونی و عاطفه مثبت به‌عنوان دو متغیر میانجی، رابطه و ویژگی‌های شخصیتی و رضایت از زندگی را به‌طور ساختاری تحت تأثیر قرار می‌دهند؛ بنابراین، پیشنهاد می‌شود در کارهای مشاوره و درمانی برای افزایش رضایت از زندگی، متغیرهای پیش‌بینی‌کننده مدنظر قرار گیرد و به افراد براساس ویژگی‌های شخصیتی آنها کمک شود. همچنین، برگزاری کارگاه‌های آموزشی و تهیه بروشورها توسط نهادهای مربوطه با توجه به امکانات مالی و رفاهی که با عنوان بودجه‌های فرهنگی در ساختار مالی آنها وجود دارد، برای پرورش مثبت صفات شخصیتی مؤثر در راستای ارتقای رضایت از زندگی پیشنهاد می‌شود که این می‌تواند روشی برای پیشگیری و روشی برای درمان و بهبود نارضایتی از زندگی باشد. همچنین، برای بررسی دقیق‌تر رابطه متغیرهای پژوهش پیشنهاد می‌شود پژوهش‌هایی در سایر مناطق و محله‌ها انجام گیرد؛ بنابراین، مطالعه نقش هدف‌های زندگی و عواطف برای روان‌شناسان، به‌ویژه روان‌شناسان شخصیت برای پژوهش‌های بیشتر ارزشمند است.

منابع

۱- ابوالقاسمی، ف. (۱۳۸۲)، *هنجاریابی عاطفه مثبت و منفی و اعتباریابی هم‌زمان آن با مقیاس سلامت ذهن و سرزندگی در دانشجویان*

ستیزه‌جویی بین‌فردی از قبیل واکنش خصمانه و تخلیه هیجانی استفاده می‌کنند (هرن و میشل، ۲۰۰۳)؛ از این‌رو، سطوح بالاتر روان‌رنجوری به‌طور فزاینده خطر تجربه عاطفه منفی را تشدید می‌کند (اورمل، اوردینکل و بریلیمان، ۲۰۰۱)؛ بنابراین، هرچه تجارب عاطفی منفی افزایش می‌یابد، افراد رضایت از زندگی کمتری را احساس می‌کنند. به‌طور کلی، نتایج پژوهش حاضر نشان داد از میان متغیرهای برون‌زا، تنها متغیرهای برون‌گرایی و روان‌رنجوری بر رضایت از زندگی اثر مستقیم داشته‌اند و سایر متغیرهای برون‌زا به‌صورت غیرمستقیم و به‌واسطه متغیرهای عاطفه مثبت و هدف‌های درونی بر رضایت از زندگی تأثیر گذاشته‌اند.

در تفسیر یافته‌های پژوهش توجه به برخی از محدودیت‌ها ضروری به نظر می‌رسد. در پژوهش حاضر، رابطه بین متغیرها به‌صورت مقطعی بررسی شده است؛ از این‌رو برای مشخص شدن جهت‌گیری این روابط بررسی‌های آزمایشی و طولی ضروری به نظر می‌رسد. همچنین، استفاده از خود گزارش‌دهی‌ها، نتیجه‌گیری‌ها را که می‌توان با استفاده از پژوهش‌های آزمایشی و محدود می‌سازد؛ هرچند اکثر مطالعات انجام‌شده در این زمینه، بر داده‌های خود گزارش‌دهی متکی هستند. چون در این پژوهش جمعیت بررسی‌شده افراد بزرگسال منطقه ۶ شهر تهران بوده است، تعمیم نتایج آن به جمعیت‌های دیگر با محدودیت روبه‌رو است؛ بنابراین، پیشنهاد می‌شود بررسی‌های مشابه در جمعیت‌های دیگر نیز انجام گیرد. از طرف دیگر، در تفسیر نتایج این پژوهش و مقایسه آن با پژوهش‌هایی که در فرهنگ‌های دیگر انجام

- Well-being and Life Goals, *Psihologijske teme*, 22(1), 135-153.
- 10- Bahreinian, S. A., Mostafazadeh, P. (2018), The Relationship between Personality Traits and Marital Satisfaction with Mediating Positive and Negative Affects, *Avicenna Journal of Neuro Psycho Physiology*, 5(2), 73-80.
- 11- Bakalim, O., Taşdelen-Karçkay, A. (2015), Positive and negative affect as predictors of family life satisfaction, *Journal of Human Sciences*, 12(1), 1330-1337.
- 12- Bishop, A. J., Martin, P., Poon, L. & Johnson, M. A. (2011), Exploring Positive and Negative Affect as Key Indicators of Life Satisfaction among Centenarians: Does Cognitive Performance Matter?, *Journal of Aging Research*, Article ID 953031, 10 pages, <http://dx.doi.org/10.4061/2011/953031>.
- 13- Costa, P. T., McCrae, R. R. (1980), Influence of extraversion and neuroticism on subjective well-being: Happy and unhappy people, *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(4), 668-678.
- 14- Costa, P. T., McCrae, R. R. (1992), The five-factor model of personality and its relevance to personality disorders, *Journal of Personality Disorders*, 6, 343-359.
- 15- DeNeve, K. M., Cooper, H. M. (1998), The happy personality: A meta-analysis of 143 personality traits and subjective well-being, *Psychological Bulletin*, 124, 197-229.
- 16- Diener, E. (1984), Subjective well-being, *Psychological Bulletin*, 95(3), 542-75.
- 17- Diener, E., & Diener, M. (1995), Cross-cultural correlates of life satisfaction and self-esteem, *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 653-663.
- 18- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. & Griffin, S. (1985), The Satisfaction With Life Scale, *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- 19- Diener, E., Suh, E., Lucas, R. E. & Smith, H. L. (1999), Subjective well-being: Three decades of progress, *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- دانشگاه اصفهان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.
- ۲- بخشی‌پور رودسری، ع.، دژکام، م. (۱۳۸۴)، تحلیل عاملی مقیاس عاطفه مثبت و منفی، *مجله روان‌شناسی*، ۹(۴)، ۳۶۵-۳۵۱.
- ۳- بیانی، ع.، محمد کوچکی، ع. و گودرزی، ح. (۱۳۸۶)، اعتبار و روایی مقیاس رضایت از زندگی (SWLS)، *فصلنامه روان‌شناسان ایرانی*، ۱۱، ۲۶۵-۲۵۹.
- ۴- بیرامی، م.، قلی‌زاده، ح. (۱۳۹۰)، عامل‌های شخصیتی به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده افسردگی و رضایت از زندگی، *مجله پزشکی ارومیه*، ۲۲(۲)، ۹۲-۹۸.
- ۵- خرمائی، ف.، فرمانی، ا. (۱۳۹۳)، بررسی شاخص‌های روان‌سنجی فرم کوتاه پرسش‌نامه پنج عامل بزرگ شخصیت، روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی، ۴(۱۶)، ۳۹-۲۹.
- ۶- سلطانی‌زاده، م.، ملک‌پور، م. و نشاط‌دوست، ح. (۱۳۹۱)، رابطه بین عاطفه مثبت و منفی با رضایت از زندگی دانشجویان دانشگاه اصفهان، *فصلنامه روان‌شناسی بالینی و شخصیت، دوفصلنامه علمی-پژوهشی دانشگاه شاهد*، ۱۹(۷)، ۶۴-۵۳.
- ۷- شگری، ا.، کدیور، پ. و دانش‌پور، ز. (۱۳۸۶)، تفاوت‌های جنسیتی در بهزیستی ذهنی: نقش ویژگی‌های شخصیتی، *مجله روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، ۱۳(۳)، ۲۸۹-۲۸۰.
- ۸- گروسی فرشی، م. (۱۳۸۰). رویکردی نوین در ارزیابی شخصیت، تبریز: جامعه پژوه، دانیال.
- 9- Anić, P., Tončić, M. (2013), Orientations to Happiness, Subjective

- clear, *Personality and Individual Differences*, 97, 300-305.
- 30- Otero-Lopez, m., Villardefrancos, E. (2013), Five-Factor Model personality traits, materialism, and excessive buying: A mediational analysis, *Personality and Individual Differences*, 54(6), 767-772.
- 31- Patel, H. R. (2011), *An Investigation of the Big Five and Narrow Personality Traits in Relation to Life Satisfaction*, University of Tennessee, Knoxville Trace: Tennessee Research and Creative Exchange, Masters Theses, Graduate School, hpatel21@utk.edu
- 32- Romero, E., Gómez-Fraguela, A. J. A. & Villar, P. (2012), life Aspirations, Personality Traits and Subjective Well-being in a Spanish Sample, *European Journal of Personality*, 26, 45-55.
- 33- Schimmack, U., Oishi, S., Furr, R. M. & Funder, D. C. (2004), Personality and Life Satisfaction: A Facet-Level Analysis, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 1062-1075.
- 34- Schmuck, P., Kasser, T. & Ryan, R. M. (2000), Intrinsic and extrinsic goals: Their structure and relationship to well-being in German and U.S. college students, *Social Indicators Research*, 50, 225-241.
- 35- Shariq, S., Siddiqui, D. A. (2019, August 28), Impact of Personality Traits on life Satisfaction and organizational Embeddedness with moderating Effect of community Embeddedness: Evidence from Pakistan, *SSRN Electronic Journal*, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3444124> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3444124>
- 36- Singh, K., Duggal Jha, SH. (2008), Positive and Negative Affect, and Grit as predictors of Happiness and Life Satisfaction, *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 34, 40-45.
- 37- Spasovski, O. (2009), *Subjective well-being in student teachers: Relation with intrinsic and extrinsic motivation, self-esteem, competence and collectivism*. 3rd International Conference on Advanced and
- 20- Extremera, N., Rey., L. (2016), Ability emotional intelligence and life satisfaction: Positive and negative affect as mediators, *Personality and Individual Differences*, 102, 98-101.
- 21- Fillimonov, D. (2017), *Extrinsic Motivation and Incentives*, Unpublished Theses: haaga-Helia University of Applied Science. Retrieved from http://www.theseus.fi/bitstream/handel/10024/131731/filimono_v_danila.pdf?sequence=3
- 22- Kasser, T., Ryan, R. M. (1996), Further examining the American dream: Differential correlates of intrinsic and extrinsic goals, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22, 280-287.
- 23- Kasser, T., Ryan, R. M. (1993), A dark side of the American dream: Correlates of financial success as a central life aspiration, *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 410-422.
- 24- Kline, R. B. (2005), *Principles and Practice of Structural equation Modeling*, New York: Guilford press.
- 25- Lekes, N., Gingras, I., Philippe, F. L., Koestner, R. & Fang, J. (2010), Parental autonomy-support, intrinsic life goals, and well-being among adolescents in China and North America, *Journal of Youth and Adolescence*, 39(8), 858-69.
- 26- Mandal, S. P., Arya, Y. K. & Pandey, R. (2012), Mental Health and Mindfulness: Mediational Role of Positive and Negative Affect, *SIS Journal of Projective Psychology and Mental Health*, 19, 150-159.
- 27- Martos, T., Kopp, M. S. (2011), Life goals and well-being: Does financial status matter? Evidence from a representative Hungarian sample, *Social Indicators Research*, 105(3), 561-568.
- 28- Molnar, D. S., Reker, D. L., Culp, N. A., Sadava, S. W. & Decourville, N. H. (2006), A mediated model of perfectionism, affect, and physical health, *Journal of Research in Personality*, 40, 482-500.
- 29- Nishimura, T. Suzuki, T. (2016), Aspirations and life satisfaction in Japan: The big five personality makes

- being, *Personality and Individual Differences*, 54(2), 266-271.
- 43- Watson, D., Tellegen, A. (1985), Toward a consensual structure of mood, *Psychological Bulletin*, 98(2), 219-235.
- 44- Watson, D., Clark, L. A. & Tellegen, A. (1988), Development and validation of a brief measure of positive and negative affect: The PANAS scales, *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 1063-1070.
- 45- Zanon, C., astianello Roat, M., Cerentini Pacico, J. & Simon Hutz, C. (2013), Relationships Between Positive and Negative Affect and the Five Factors of Personality in a Brazilian Sample, *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 23(56), 285-292.
- 46- Zhang, R. P. (2016), Positive Affect and Self-Efficacy as Mediators Between Personality and Life Satisfaction in Chinese College Freshmen, *Journal of Happiness Studies*, 17(5), 2007–2021.
- Systematic Research – ECNSI, Positive psychology in education, Zadar, Croatia, Book of Abstracts, p.25.
- 38- Steel, P., Schmidt, J. & Schultz, J. (2008), Refining the relationship between personality and subjective well-being, *Psychological Bulletin*, 134, 138–161.
- 39- Swickert, R., Hittner, J. B., Kitos, N. & Cox-Fuenzalida, L-E. (2004), Direct or indirect, that is the question: a re-evaluation of extraversion influence on self-esteem, *Personality and Individual Differences*, 36, 207-217.
- 40- Van Yperen, N. W. (2003), On the link between different combinations of negative affectivity and positive affectivity and job performance, *Personality and Individual Differences*, 35(8), 1973-1881.
- 41- Veenhoven, R. (1999), Quality-of-life in individualistic society: A comparison of 43 nations in the early 1990's, *Social Indicators Research*, 48, 157–186.
- 42- Visser, B. A., Pozzebon, J. A. (2013), Who are you and what do you want? Life aspirations, personality, and well-